

Sote-uudistuksen päätöksentekijöille 14.12.2017

Tässä lausunnossa olemme keskittyneet ainoastaan lausunnolla olevan esityksen yleisimmän tason kysymyksiin. Näiden lisäksi esityksessä on useita ongelmallisia yksityiskohtia, joita lausunnossa ei käsitellä.

Hallituksen uusi esitys asiakkaan valinnanvapaudesta ei keskeisiltä osiltaan poikkea edellisestä esityksestä.

Myös nyt esitetyn rahoitusmallin taloustieteellinen tarkastelu osoittaa, että mallin perusrakenteessa on esitettyjen mahdollisuuksien lisäksi järjestelmän taloudellisen toimivuuden kannalta merkittäviä riskejä. Terveysmarkkinoiden taloustieteen empiirinen tutkimuskirjallisuus antaa viitteitä samaan. Nämä riskit on valmistelussa osin tunnistettu, mutta riskien tarkempi analysointi, on monilta osin yhä erittäin vaillaista.

Riskit liittyvät seuraaviin kysymyksiin (kts. ”Lausunto sote-uudistuksen valinnanvapauslainsäädäntöehdotuksesta” 27.3.2017 sekä ”Sote-uudistus 2016: Kommentteja suunnittelua varten” 23.9.2016, http://alueuudistus.fi/documents/1477425/2234118/SOTE_Aalto2.pdf/cdd37f1a-5fdd-4ba0-baa2-583501fcdcf):

1. kilpailu ja sen mahdollinen puute
2. kustannusten ulkoistus
3. asiakkaiden valikointi
4. palveluverkon hallinta
5. markkinoiden käynnistäminen

Ongelmallista on, että näin monimutkaisessa uudistuksessa useiden riskien edes kohtuullisen luotettava arviointi koko maahan kerralla implementoitavassa järjestelmässä on erittäin vaikeaa. Näyttää selvältä, että esitettyjen riskien arviointi ja karttaminen luotettavasti olisi mahdollista ainoastaan, jos uudistuksessa hyödynnettäisiin esitetystä poiketen valinnanvapauden alueellisesti vaiheittaista implementaatiota, jolloin havaitut ongelmat ehdittäisiin havaita ja korjata ennen riskien laukeamista koko järjestelmässä.

Huomionarvoista on, että uudessakaan esityksessä vaiheistusta ei ole tehty siten, että vaiheistus vähentäisi merkittävästi järjestelmän uudistamisesta aiheutuvaa riskiä ja parantaisi onnistumisen mahdollisuuksia. Ehdotettuun järjestelyyn liittyy uusi huomattava riski palveluseteli- ja kapitaatiomallien huonojen puolien yhdistämisestä, joka johtaa valikoitumiseen ja kustannusten kasvuun.

Käymiemme keskusteluiden perusteella vaiheittaisen etenemisen esteenä ovat seuraavat seikat:

1. Poliittisista syistä uudistuksen suunnittelun keskeisenä tavoitteena on ollut, että uudistuksen peruminen olisi tulevien hallitusten toimesta mahdollisimman vaikeaa.
2. Tämän tyyppisessä muutoksessa riskien minimointi edellyttäisi sellaista uudistuksen läpivientiä, jossa vaikeimmat muutoksen osat toimeenpantaisiin tavalla, joka olisi suunniteltu niin, että riskien lauetessa järjestelmän muuttaminen olisi mahdollisimman helppoa ja tehtävissä mahdollisimman pienin kustannuksin.
3. Edelliset 2 seikkaa ovat keskenään ristiriidassa.

Oskari Nokso-Koivisto
Projektipäällikkö
Aalto/taloustiede

Otto Toivanen
Professori
Aalto/taloustiede